

مرکز حقوق بشر افغانستان

تاریخ: 13.07.2025

اعلامیه مطبوعاتی

در مورد اخراج اجباری و دسته جمعی مهاجران افغانستان از ایران و نقض حقوق بشری آنان

مرکز حقوق بشر افغانستان با نهایت نگرانی از موج گسترده، اجباری و غیرانسانی اخراج دسته جمعی مهاجران افغانستان از جمهوری اسلامی ایران، نقض حقوق بشری و کرامت انسانی مهاجران و بدرفتاری‌های گسترده علیه آنان را محکوم و تقبیح می‌نماید.

طبق گزارش کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان و رسانه‌های معتبر، در هفته‌های اخیر روزانه بین 30 تا 50 هزار نفر از ایران اخراج شده و به افغانستان بازگردانده شده‌اند که ۷۰ درصد بازگشت کنندگان به اجبار اخراج شده و شمار زیادی از آنها زنان و کودکان هستند. واقعیت نگران کننده دیگر اینکه طبق آمار یونیسف، تا اکنون بیش از 5 هزار کودک بی سرپرست و جدا شده از والدین‌شان نیز در میان اخراج شدگان هستند.

شمار زیادی از مهاجران اخراج شده مدعی اند که علی‌رغم داشتن مدارک قانونی، بی اطلاع قبلی و بدون در نظر داشت مدارک قانونی، از خانه یا محل کار بازداشت و به‌طور فوری به مرز فرستاده شده‌اند. این روند، بدون رعایت اصول دادرسی، ارزیابی فردی شرایط و مدارک مهاجران و بدون ملاحظه خطراتی که در کشور مبدأ در انتظار آنان است، در حال انجام است.

علاوه بر این، شواهد، تصاویر، ویدیوها و اظهارات قربانیان نشان می‌دهد که روند اخراج‌ها همراه با خشونت شدید، تهدید، بازجویی‌های غیرانسانی و برخورد تحقیرآمیز بوده و موارد متعددی از ضرب و شتم و جداسازی کودکان از خانواده‌ها گزارش شده‌است. در کنار خشونت و بدرفتاری توسط مأموران دولتی، مهاجران، هدف سؤاستفاده گسترده اقتصادی نیز قرار گرفته‌اند. برخی کارفرمایان از عدم برخورداری مهاجران از ابزارهای دادرسی و عدالت، سوءاستفاده کرده و در مواردی، از پرداخت دستمزد کارگران مهاجر اجتناب ورزیده و یا با تهدید به گزارش به پولیس، کارگران مهاجر را وادار به پذیرش شرایط ناعادلانه کرده‌اند. برخی صاحبان وسایط نقلیه و افراد عادی نیز با اخاذی و دریافت پول از مهاجران، آنان را از دست مأموران نجات داده و یا بر عکس، به مقامات تحویل داده و یا به اشکال مختلف دیگر از وضعیت مهاجران سؤاستفاده نموده‌اند، رفتاری که مصداق بارز قاچاق انسان و بهره‌کشی است.

اخراج اجباری مهاجران افغانستان از ایران به شکلی که اشاره شد و رفتار غیر انسانی با آنان، با اصول بنیادین حقوق بین‌الملل و تعهدات دولت ایران در تضاد آشکار قرار دارد. ماده ۳۳ کنوانسیون ۱۹۵۱ مربوط به وضعیت پناهندگان بیان می‌دارد که هیچ کشوری نمی‌تواند پناهجو یا مهاجری را به سرزمینی بازگرداند که جان، آزادی یا امنیت او در آن در خطر باشد. این اصل به‌عنوان یک قاعده عرفی بین‌المللی، برای همه دولت‌ها، به شمول دولت‌های که عضو این کنوانسیون نیست، الزام‌آور است.

به همین ترتیب، مطابق ماده 3 کنوانسیون منع شکنجه، هیچ دولت طرف این معاهده نباید شخصی را به کشور دیگری اخراج کند، بازگرداند یا تسلیم نماید، که دلایل موجهی وجود داشته باشد که نشان دهد وی در معرض خطر شکنجه در آن کشور قرار خواهد گرفت. برای تعیین اینکه آیا چنین خطری وجود دارد، مراجع ذی‌ربط باید کلیه ملاحظات مربوط، از جمله وجود الگوهای مکرر نقض شدید، فاحش یا گسترده حقوق بشر در آن کشور را در نظر بگیرند.

اخراج اجباری و دسته جمعی مهاجران به افغانستان زیر سلطه طالبان، بدون رسیدگی به پرونده‌های انفرادی آنان، نقض فاحش اصول و قواعد مندرج در اسناد بین المللی پیش گفته است. همه می‌دانیم که افغانستان تحت حاکمیت طالبان همچنان ناامن بوده و در آن قتل و بازداشت‌های خود سرانه، شکنجه، مجازات بدنی و ظالمانه در ملاء عام، تبعیض، تعقیب و آزار و اذیت شدید زنان، همه روزه توسط طالبان ارتکاب پیدا می‌کند و نهادهای معتبر جهانی از نقض سیستماتیک حقوق بشر، حتی ارتکاب جنایت علیه بشریت توسط گروه طالبان گزارش می‌دهند. دولت ایران، به عنوان یکی از کشورهای عضو کنوانسیون منع شکنجه، موظف به رعایت مفاد این اسناد بین‌المللی و اصل بنیادین منع بازگرداندن می‌باشد.

افزون بر آن، ایران عضو کنوانسیون حقوق کودک است. جداسازی کودکان از خانواده‌هایشان، بدون حکم قضایی و بدون در نظر گرفتن منافع علیای کودک، نقض صریح ماده ۹ این کنوانسیون است. از جانب دیگر، رفتارهای گزارش شده نظیر لت و کوب، تحقیر و تخویف و ... نقض آشکار اصول و حقوق بنیادین بشر به‌ویژه اصل کرامت انسانی، ممنوعیت شکنجه و رفتارهای تحقیرآمیز و حق برخورداری از دادرسی عادلانه محسوب می‌شود.

با توجه به آنچه بیان شد، مرکز حقوق بشر افغانستان موارد زیر را به‌عنوان پیشنهادات و درخواست‌های فوری، عنوانی مراجع مربوطه مطرح می‌نماید:

۱. توقف فوری اخراج‌های اجباری افراد دارای مدارک قانونی: چنانکه اشاره شد، دولت ایران مطابق قواعد حقوق بین الملل مسئولیت دارد که افراد دارای مدارک قانونی را به صورت اجباری اخراج نکند، خصوصاً افرادی که به دلایل مختلف در افغانستان تحت حاکمیت طالبان در معرض خطر و تهدید قرار دارند.

۲. خودداری از جداسازی کودکان از والدین: طبق ماده ۹ کنوانسیون حقوق کودک، جداسازی بدون حکم قضایی و بدون در نظر گرفتن منافع علیای طفل ممنوع است. مرکز حقوق بشر افغانستان از دولت ایران می‌خواهد که از جداسازی کودکان جدا خودداری کنند و از مراجع بین المللی می‌خواهد که قضیه جداسازی کودکان افغانستان از والدین شان را فوراً مورد تحقیق و بررسی قرار دهند.

۳. تضمین روند دادرسی قانونی و بررسی پرونده‌های فردی مهاجران: مرکز حقوق بشر افغانستان اکیداً یاد آور می‌شود که دولت ایران موظف به اجرای ماده ۱۳ میثاق بین المللی حقوق مدنی سیاسی است که تضمین‌کننده حق رسیدگی فردی پیش از اخراج است. به موجب حکم این ماده، همه افرادی که در معرض اخراج قرار می‌گیرند باید این امکان و فرصت را داشته باشند که علیه اخراج خود اعتراض کند و اعتراض آنها باید توسط مراجع با صلاحیت قضایی و به‌صورت عادلانه مورد رسیدگی قرار گیرد.

۴. تحقیق مستقل و پاسخ‌گویی درباره شکنجه و بدرفتاری با مهاجران: مراجع قضایی و نهادهای مستقل بین المللی باید موارد ضرب‌وشتم، شکنجه، تحقیر و اخاذی توسط نهادهای رسمی و غیررسمی ایران را با شفافیت بررسی نموده و به قربانیان گزارش دهند.

۵. حمایت حقوقی برای مهاجران: مرکز حقوق بشر افغانستان از نهادهای وابسته به ملل متحد می‌خواهد که زمینه‌های دسترسی مهاجران به خدمات حقوقی، مشاوره و شکایت را فراهم نمایند تا مهاجران قادر به دادخواهی و دفاع از حقوق خود، شوند.

۶. نظارت و حمایت بین‌المللی مؤثر: مرکز حقوق بشر افغانستان از کمیساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان (UNHCR)، یونیسف، کمیته حقوق بشر و شورای حقوق بشر ملل متحد می‌خواهد که تیم‌های میدانی حقوق بشری به مرزهای افغانستان و ایران اعزام کرده و وضعیت مهاجران را از نزدیک بررسی کنند، گزارش‌های جامع تهیه کرده و وضعیت را به مجامع بین‌المللی ارائه دهند و در عین حال فشارهای سیاسی و حقوقی به ایران وارد کنند تا به تعهدات بین‌المللی خود پایبند باشد.

۷. رسیدگی به امور انسانی مهاجران اخراج شده در داخل افغانستان: مرکز حقوق بشر افغانستان پیشنهاد می‌نماید که جامعه جهانی، به‌ویژه نهادهای مربوط به سازمان ملل مانند UNHCR، OCHA و کمیساریای عالی حقوق بشر و یوناما، یک برنامه

اضطراری حمایت بشری برای رسیدگی به وضعیت مهاجران اخراج شده در داخل افغانستان و به دور از دخالت گروه طالبان در روند حمایت، راه اندازی نمایند.

8. مرکز حقوق بشر افغانستان از تمامی طرف های دخیل در موضوع مهاجران افغانستانه تقاضا می کند که زمینه ی بازگشت داوطلبانه، تدریجی و عاری از هرگونه خشونت، تحقیر و تهدید را در چارچوب اصول و قواعد حقوق بین الملل برای مهاجران افغانستان فراهم سازند.

با احترام

مرکز حقوق بشر افغانستان

برای پرسش های رسانه ای لطفا با ما از طریق ای میل در تماس شوید: ahrc.afghanistan@gmail.com